

6. Ухвала Апеляційного суду Одеської області від 11.06.2015, судова справа № 520/14721/13-к, рішення № 45440643 / Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/>.
6. Decision of the Court of Appeals of Odesa Region dated 11.06.2015, court case No. 520/14721/13-k, decision No. 45440643 / Unified State Register of Court Decisions. Retrieved from: <http://reyestr.court.gov.ua/> (access date 26.03.2023) (in Ukrainian).
7. Терехин В. В. Недопустимые доказательства в уголовном процессе России: теоретические и прикладные аспекты: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.09. МВД России, Нижегород. акад. Н. Новгород, 2006. 214 с.
7. Terekhin, V. V. (2006). Inadmissible evidence in russian Criminal Procedure: theoretical and applied aspects: Candidate's thesis of Juridical Sciences: 12.00.09. Nizhnii Novgorod. 214 p. (in russian).

CRITERIA FOR EVALUATING THE TESTIMONY OF PARTICIPANTS IN CRIMINAL PROCEEDINGS AT THE TRIAL STAGE

O. Ruzhyi

The publication is devoted to the scientific analysis of the criteria for evaluating the testimony of the participants in criminal proceedings at the trial stage. It has been established that the court is the only subject of evaluation of testimony of participants in criminal proceedings as an element of the proof process in the court of first instance. It was concluded that the evaluation of the evidence, in particular those contained in the testimony, from the point of view of propriety, admissibility, and reliability is carried out in relation to each investigated evidence and as a result creates a holistic perception of the circumstances of the criminal offense based on the entire volume of collected evidence.

Key words: trial, testimony, evaluation of evidence, propriety, credibility, admissibility, sufficiency.

DOI: <https://doi.org/10.33994/kndise.2023.68.29>
УДК 343.8

Олександр Михайлович Санжара
аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-9341-7320>
E-mail: sanzhara_oleksandr@ukr.net

Львівський державний університет внутрішніх справ

ПРОБАЦІЯ: ВИНИКНЕННЯ ТА СТАНОВЛЕННЯ

У статті досліджується історичний досвід виникнення та застосування пробації в Україні та інших країнах світу. На підставі проведеного аналізу еволюції інституту пробації, сформульовані різні концепції розуміння пробації в

Україні та світі як: захід кримінально-правового впливу, покарання альтернативне позбавленню волі; як система наглядових та соціально-виховних заходів, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, проходження випробування; ресоціалізацію особи у разі успішного подолання кримінального впливу у вигляді пробації. Обґрунтовано власну періодизацію етапів розвинення пробації.

Ключові слова: *пробація, покарання, засоби кримінально-правового впливу, заходи кримінально-правового характеру, ресоціалізація, випробування, штраф .*

Постановка проблеми. У нашій країні, враховуючи обраний євроінтеграційний курс, постійно запроваджуються новітні правові інститути, притаманні демократичному суспільству. Одною із таких новел є спроба запровадження пробації в Україні. Зокрема, у 2015 році Україна на законодавчому рівні (після прийняття Закону України «Про пробацію») приєдналась до країн у яких вже тривалий час успішно діє цей інститут. Пробація в Україні, запроваджена як система наглядових та соціально-виховних заходів, що застосовуються за рішенням суду та відповідно до закону до засуджених, виконання певних видів кримінальних покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, та забезпечення суду інформацією, що характеризує обвинуваченого [1].

Разом з тим практика реалізації ідей закладених в застосуванні пробації, її мета перебувають у постійному динамічному розвитку, що і обумовлює актуальність подальших досліджень не лише при виконанні покарань, але й при призначенні чи звільненні від покарання чи його відбування. А дослідження історичних передумов виникнення пробації допоможе зрозуміти етапи становлення й розвитку елементів пробації які і утворили у своєю сукупності сучасну модель кримінального покарання (впливу) у вигляді пробації. Проведення такого аналізу, можливо шляхом наведення досягнень та помилок у сфері застосування кримінального впливу минулими поколіннями і повинно допомогти вірно проаналізувати сучасну ситуацію розвитку інституту пробації у нашій країні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковому дослідженню окремих питань пов'язаних із дослідженням історії виникнення пробації, розвитку даного інституту приділяли увагу такі українські та зарубіжні вчені, як: Л. Багрій-Шахматова, Р. Басенко, Л. Бандолі, І. Богатирьов, О. Богатирьова, В. Дрьомін, О. Литвак, С. Марків, І. Михайлова, В. Меркулова, та інші.

Мета дослідження. дослідити історичні передумови та міжнародний досвід виникнення та розвитку пробації, що сприяє ресоціалізації засуджених осіб, а також запропонувати власну періодизацію етапів розвинення даного інституту.

Викладення основного матеріалу. Досліджуючи історичні передумови виникнення інституту пробації необхідно розуміти, що саме поняття пробація в кожній окремій правовій системі інтерпретується по різному. Враховуючи мету застосування пробації, її сутність повинна бути відображена у таких складових як: призначення покарання без позбавлення волі;

проходження випробування; ресоціалізація особи у разі успішного проходження, кримінального впливу у вигляді пробації.

На сучасному етапі розвитку, пробація в Україні застосовується під час виконання покарання, а роль досудової доповіді про обвинуваченого, яку готують органи пробації з метою прийняття судом рішення про міру їхньої відповідальності, не носить визначального характеру. Водночас у світі пробація застосовується не лише як інструмент виконання покарання та впливу на ресоціалізацію засуджених, але й як інструмент кримінально-правового впливу при звільненні від кримінальної відповідальності, звільненні від покарання чи його відбування, альтернатива покаранню у виді позбавлення волі, а також як самостійний захід кримінально-правового характеру.

Для ефективного впровадження всіх можливостей пробації в Україні варто розглянути становлення і розвиток цього інституту, як альтернативи застосування покарання у всіх його проявах.

Історію виникнення пробації варто починати досліджувати не з самого запровадження терміну «пробація», а з появи перших передумов заміни кримінального впливу у вигляді позбавлення волі на такі, що не передбачають ув'язнення та мають на меті повернути особу, що вчинила кримінальне правопорушення до загальноприйнятних суспільних норм без ізоляції від суспільства. Аналіз першоджерел дає можливість зрозуміти об'єктивні тенденції його еволюційного розвитку, на доктринальному та законодавчому рівнях.

Передумови виникнення окремих елементів пробації слід пов'язувати із формуванням думки про можливість та навіть необхідності заміни покарання у виді позбавлення волі на інші альтернативні види кримінального покарання (впливу) до яких за своєю сутністю відноситься і пробація. Появу окреслених думок можливо пов'язувати із формуванням позиції науковців, суспільства про недоцільність застосування одного із найсуворіших видів покарання до усіх видів злочинів та злочинців. Наприклад, Франц Фон Ліст розподіляв осіб, що вчинили кримінальне правопорушення на: «злочинців звички» які в'язницю не розглядають у якості жакливого середовища знаходження яке спонукає до виправлення; «випадкових злочинців» для яких навіть нетривале позбавлення волі може мати не відновлюючий вплив, а навпаки, шкідливий ефект у формуванні моральних цінностей. Ще однією думкою Франца Фон Ліста, яка, у переважній більшості випадків, відповідає дійсності і у теперішній час і є теза про те, що короткострокове позбавлення волі – не тільки не має сенсу (не виконує завдань кримінального покарання), а й навіть завдає більшої шкоди правопорядку ніж відмова у застосуванні покарання [2, 101].

Одним із перших покарань не пов'язаних із позбавленням волі (або яке його заміняло), яке було унормовано ще у законодавстві Римської імперії у Законі XII Таблиць є покарання у вигляді штрафу, однак найбільш схожим до принципів закладених інститутом пробації слід визнати застосування до правопорушника умовного покарання з покладенням на особу випробувального терміну або поруки. Зокрема у зазначених інститутах кримінального впливу присутні декілька безумовних елементів пробації, а саме: необхідність проходження випробування; знаходження на волі;

можливість поручителя позитивно впливати на особу, яку він взяв на поруки, допомагаючи їй таким чином повернутися до суспільного життя.

Розглядаючи кримінальне законодавство притаманне періоду античності важливо звернути увагу на часи правління Римської імперії у якій виник один із перших законодавчих актів, що і поклав розвиток усього кримінального законодавства світу і який був джерелом стародавнього Римського права, а саме Закони XII Таблиць. Аналізуючи даний закон ми можемо побачити декілька видів покарань, що не передбачали позбавлення волі.

Наприклад, параграфи 4, 5 Таблиці VII Кримінального права Закону XII Таблиць, передбачали покарання у вигляді штрафу за образу та відшкодування за нанесене пошкодження [3].

Продовжуючи дослідження історичних передумов виникнення пробації, потрібно звернути увагу на часи правління в Англії Едуарда Проповідника (1042-1066 рр.), при якому отримало свого розвитку покарання у вигляді взяття на поруки проти правопорушень які характеризувались посяганням на мир та порядок. Нормами закріпленими у статутах Едуарда Проповідника мировий суддя був наділений правом переслідування за правопорушення на мир та порядок, зокрема міг призначити іспитовий строк на певний час із застосуванням застави (яка поверталася лише в разі дотримання встановлених у період випробування зобов'язань) або встановлення поручителя «гарної поведінки особи» [4].

До другого етапу зародження елементарних складових притаманних пробаційним процесам безпосередньо на території України у період середньовіччя, варто віднести період видання у XII столітті «Руської правди» і закінчуючи періодом застосування Литовських статутів, який тривав до першої половини XVII ст.

Значення прийняття тично першого законодавчого збірника «Руська правда» важко переоцінити, адже цей звід законів Київської Русі унормовав правові звичаї притаманні тому часу та надав народу, який підпадав під юрисдикцію цього правового акту перше усвідомлення загальноунормованих правових норм. Необхідно зазначити, що норми «Руської правди» визначали та регламентували види злочинів та покарання за них та надавали можливість відшкодувати свою вину. Наприклад, у ст. 18 «Руської правди» зазначено «зламав спис або щит або зіпсував одяг повинен був відшкодувати вартість зіпсованої речі».

Тобто, досить поширеним видом покарання у «Руській правді» слід вважати штраф який розрізнявся на чотири види (головщина, вира, урок, продаж). Уроком називалося грошове відшкодування за заподіяння шкоди, встановлювалося до більшості злочинів і виплачувалося за матеріальний збиток, понесений паном якої-небудь речі через злочин. Покарання у вигляді уроку (штрафу) встановлювалось у розмірі 12 гривен – за різні тілесні пошкодження нанесені ударом знаряддя чи рукою, і навіть за виривання вуса чи бороди. За найбільш незначні правопорушення, що призводили до моральних страждань та матеріальної шкоди призначалось 3 гривні [5]. На підставі наведеного можливо дійти висновку, що в епоху «Київської Русі», замість застосування найбільш тяжких покарань досить поширеними були

їх альтернативні види, і навіть приділялась увага моральному відшкодуванню.

Після розпаду Київської Русі новий розвиток правових норм щодо регулювання «пробації», елементів кримінального законодавства на території нашої країни необхідно віднести на період укладання Литовських Статутів 1529, 1566, 1588 років. При цьому варто зауважити, що саме положення Статуту 1588 р. набули розповсюдження на більшості території нашої країни. Положеннями Артикул 85 даного Статуту регламентувалось поняття діяльності полюбовних судів, завданням яких було досягти мирової угоди у провадженні і як наслідок примирити сторони. Тобто, положення Статуту 1588 р. також містили пробаційні елементи, зокрема призначення покарання без позбавлення волі, а також можливість уникнути негативних наслідків від злочину, якнайшвидше повертаючись у суспільство, тобто відновлення (ресоціалізацію особи) у разі досягнення примирення між сторонами [6].

Часи приналежності України до складу Росії на правах автономії (друга половина XVII ст. – XVIII ст.) потрібно виокремити як окремий, третій етап розвитку правової думки в нашій країні і зокрема елементів пробації. Пов'язано, це передусім, із укладенням у 1832 році Зводу Законів у XVI томах. Том XV якого був присвячений Положенням про покарання у яких також застосовувався такий вид покарання як віддання на поруки, що могла застосовуватися судом у разі вчинення злочину не великого ступеню тяжкості. В разі не дотримання взятих на себе обов'язків, особі до якої був застосований такий від покарання він замінювався на направлення в місця позбавлення волі [7].

Подальший розвиток інституту поруки, до складу якої віднесено такі елементи пробації як випробування та призначення покарання, не пов'язаного із позбавленням волі, знайшло відображення у Статуті кримінального судочинства 1864 року, норми якого зберегли основні положення Зводу Законів 1832 року, але надали можливість застосовувати віддання на поруку у всіх категоріях злочинів, тобто значно розширив сферу застосування інституту поруки [8]. Отже, на території України у XVIII столітті розвивались процеси запровадження окремих елементів пробації, а наше суспільство мало змогу оцінити переваги застосування альтернативних видів покарання, зберігаючи тим самим історичну пам'ять застосування правових актів схожих з пробацією.

Таким чином, необхідно усвідомлювати, що початок зародження елементів пробації які становили передумови її розвинення і досягнення сучасної моделі інституту пробації до якої звикло суспільство пройшло довгий шлях.

Тобто, з однієї сторони, слід погодитися з думкою більшості науковців які вважають США та Велику Британію країнами у яких розвивались гуманістичні ідеї кримінального покарання та на протязі XVIII-XIX століття з'явилась пробація, а з іншої, можливо навести обґрунтування відповідно до якого перші витоки які і стали передумовою виникнення даного інституту можливо знайти значно раніше.

Науковий спір щодо країни з якої почався розвиток сучасного інституту пробації триває, але варто згадати громадянина США Джона Огастеса,

який, на думку багатьох експертів, поклав початок запровадженню терміну пробація, а його дії у формуванні інституту пробації признаються не менш корисними ніж діяльність органу пробації в окремому штаті США. Зокрема, він у 1841 році у штаті Массачусетс погодився наглядати за одним із правопорушників, наслідком чого стала заміна до останнього покарання у вигляді тримання під вартою на «особистий нагляд»[9]. Перший законодавчий акт, що передбачав створення оплачуваної посади офіцера пробації, який здійснював нагляд за повнолітніми злочинцями, був виданий в штаті Массачусетс в 1878 р. і мав назву «Закон про випробувальний термін осіб, обвинувачених або засуджених за злочини та проступки у графстві Саффолк». Нормами цього закону було надано дозвіл меру Бостона призначити співробітника пробації у графстві Саффолк [10]. Лише через двадцять років, у 1898 році, також у штаті Массачусетс США був прийнятий Закон «Про призначення офіцерів пробації Верховним судом», положення якого визначені у секціях 1,2, надали право Верховному суду призначити офіцерів пробації, а також зобов'язати останніх звітувати перед судом [11]. Штат Нью Йорк у 1901 році на законодавчому рівні також запровадив перший закон «Про пробацію повнолітніх».

Загальний Закон «Про пробацію» для усіх штатів США був прийнятий лише в 1925 році та надав право суду замість покарання у вигляді позбавлення волі призначити правопорушникам іспитовий термін із одночасним призначенням федерального співробітника служби пробації, до обов'язків якого входило проведення пробаційного нагляду [12].

Слід зауважити, що в усіх згаданих законодавчих актах США, пробація не відносилась до виду покарань, а розглядалась скоріше як спосіб відновлення свідомості правопорушника, але наприкінці 1970 року до 18-го титулу Зводу Законів у США було у деяких випадках передбачена пробація як вид покарання, що може бути застосований замість позбавлення волі.

Досить схожим із США можливо вважати шлях, що пройшла Великобританія, від виникнення терміну пробація і до становлення даного інституту у сучасному вигляді.

Початок розвитку кримінального впливу елементів пробації поклав у 1840 р. у м. Бірмінгем суддя Метью Девенпорт Хілл. При цьому суддя, вирішуючи питання про можливість замість направлення особи у місце позбавлення волі призначити їй іспитовий строк передаючи її на поруки, тоді звертав увагу на дані, що характеризують особу. Подальший розвиток пробації у Великобританії пов'язують із діяльністю місіонерів, які працювали при судах і виконували деякі функції притаманні офіцерам служби пробації, зокрема вони, з огляду на особу правопорушника, мали право оцінювати можливість виправлення злочинця без ізоляції його від суспільства.

Можливо вважати, що з 1887 року в Англії розпочався розвиток інституту пробації та його закріплення на рівні законодавства, що обумовлювалося прийняттям Закону «Про пробацію злочинців, які вперше вчинили злочин», норми даного Закону передбачали можливість звільнення правопорушників за дрібні категорії злочинів. Положення даного закону

фактично поєднали дві складові пробації, проходження випробування та діяльність особи поручителя, що сприяла відновленню правопорушника [13].

Прийняття у 1948 році в Англії та Уельсу Закону «Про кримінальну юстицію», положеннями якого, були скасовані усі законодавчі акти щодо пробації, прийняті до нього варто вважати початком розвитку сучасної моделі пробації. Норми вказаного закону створили новітні механізми функціонування служби пробації, зокрема, в окремих випадках (за нетяжкі злочини) надали право застосовувати пробацію як вид покарання [14].

Тобто можливо зазначити, що з моменту виникнення у США та Великій Британії поняття «пробація» і до моменту його трансформації до сучасної моделі інституту пробації, яка є на даний час прикладом для багатьох країн світу пройшло приблизно 150 років.

Історію розвитку інституту пробації в Україні також можливо поділити на декілька етапів і розглядати з точки зору зародження деяких елементів пробації, які з'являлися з запровадженням «Руської правди» та безпосереднього виникнення інституту пробації в Україні починаючи із запровадження у 2015 році Закону України «Про пробацію». Слід зауважити, що для нашої країни пробаційна модель у її сучасному вигляді, порівняно новітній інститут кримінального впливу, який продовжує свій розвиток і вдосконалення. Наприклад, країни англо-саксонської правової системи витратили декілька століть для того щоб прийняти можливість застосовування пробації як повноцінного виду покарання, у той час як наша країна, запозичуючи досвід інших країн світу, намагається впровадити такий вид покарання як «пробація» у норми власного законодавства вже через шість років після прийняття Закону України «Про пробацію». Про це, зокрема свідчать положення внесеного до Верховної Ради України проекту Закону «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України щодо розвитку системи пробації, збільшення альтернатив позбавленню волі та створення умов для зниження рецидивної злочинності» № 5360 від 12.04.2021. Зазначеним законом ст. 51 КК України пропонується доповнити пунктом 7-1 та віднести пробаційний нагляд до виду покарання; доповнити ч. 3 ст. 52 КК України надавши можливість віднести пробаційний нагляд як до основного так і до додаткового покарання; запровадити ст. 59-1 КК України де визначити сутність та вимоги до застосування пробаційного нагляду [15].

Робочою групою з питань розвитку кримінального права, створеною Указом Президента України № 584/2019 від 7 серпня 2019 р. у проєкті Кримінального кодексу України, пробація передбачена як окремих кримінально-правовий засіб. У ст.ст. 3.5.2 цей засіб пропонується застосовувати до осіб щодо яких: 1) призначено штраф як основне покарання; 2) не виконується призначене ув'язнення на певний строк під умовою; 3) відстрочено виконання призначеного покарання у зв'язку з особливою; 4) зупинено виконання невідбутої частини ув'язнення на певний строк під умовою; 5) зупинено виконання довічного ув'язнення під умовою; 6) встановлено

високий ризик вчинення нового злочину після відбуття нею покарання за умисний злочин 5–9 ступенів тяжкості [16].

Висновки. Таким чином, дослідивши виникнення інституту пробації та її окремих елементів можливо запропонувати наступну періодизацію розвитку пробацийних норм у застосуванні світової практики кримінального впливу: 1. Починаючи із доісторичних часів і закінчуючи періодом античності характеризується виникненням покарання у якому з'являються перші елементи пробації; 2. Період середньовіччя починаючи із видання «Руської правди» і закінчуючи періодом застосування Литовських статутів, який тривав до першої половини XVII ст. характерною особливістю якого стало надання можливості засудженій особі відшкодувати свою вину; 3. Часи приналежності України до складу росії на правах автономії (друга половина XVII ст. – XVIII ст.) за яких на законодавчому рівні врегульовано застосовувати віддання на поруку у всіх категоріях злочинів; 4. Виникнення та запровадження у США та Великої Британії наприкінці XVIII ст. початку XIX ст. поняття пробації; 5. Середина XIX–XX – розвиток інституту пробації характеризується формуванням думки про можливість його застосування замість основного виду покарання; 6. Сучасний період незалежності України та розвитку кримінального права, зокрема інституту пробації.

Перелік посилань

1. Про пробацію: Закон України від 05.02.2015 № 160-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/160-190>. (дата звернення 30.03.2023).
2. List F. Apercu des application de l'antropologie criminal. P. 97-106. In: Actes du troisieme Congris international; anthropologie criminelle tenu a Bruxelles en aoet 1892 sous le haut patronage du gouvernement. Biologie et sociologie. Bruxelles, 1893. 525 p.
3. Закони XII Таблиці. URL: <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/> (дата звернення: 30.03.2023).
4. Історія англійського покарання URL: <https://www.britannica.com/biography/Jonathan-Edwards> (дата звернення 30.03.2023).
5. Тисяча років української суспільно-політичної думки. У 9-ти т. К. 2001. Том I. С.173-185.
6. Литовські статuti: URL: <http://litopys.org.ua/statut2/st1566.htm> (дата звернення 30.03.2023).

References

1. On probation: Law of Ukraine as of 05.02.2015 No. 160-VIII. Retrieved from: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/160-190>. (in Ukrainian).
2. List, F. (1893). Apercu des application de l'antropologie criminal. P. 97-106. In: Actes du troisieme Congris international; anthropologie criminelle tenu a Bruxelles en aoet 1892 sous le haut patronage du gouvernement. Biologie et sociologie. Bruxelles. 525 p. (in French)
3. Laws of the XII Tables. Retrieved from: <http://ir.stu.cn.ua/bitstream/handle/> (in Ukrainian).
4. History of English Punishment Retrieved from: <https://www.britannica.com/biography/Jonathan-Edwards> (in Ukrainian).
5. A thousand years of Ukrainian social and political thought. In 9 volumes. Kyiv. 2001. Volume I. P.173-185 (in Ukrainian).
6. Lithuanian statutes: Retrieved from: <http://litopys.org.ua/statut2/st1566.htm> (in Ukrainian).

7. Звід Законів у XVI томах. 1832 р. URL:<http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/> (дата звернення 30.03.2023).
8. Статут кримінального судочинства. 1864. URL:<https://moodle.oa.edu.ua/mod/resource/view.php?id=555> (дата звернення 30.03.2023).
9. Історія пробації. Початок служби пробації. Probation Overview. URL: <https://probation.smcgov.org/history-probation> (дата звернення 30.03.2023).
10. Акти та постанови прийняті Генеральним судом штату Массачусетс. 1878. URL: <https://archive.org/stream/actsresolve%20spass1878mass#page/146/mode/2up> (дата звернення 30.03.2023).
11. Акти та постанови прийняті Генеральним судом штату Массачусетс. 1898. URL: <https://archive.org/stream/actsresolvespass1898mass#page/474/mode/2up> (дата звернення 30.03.2023).
12. Закон «Про пробацію». США. 1925 р. URL:<https://www.fppoa.org/> (дата звернення 17.11.2020). (дата звернення 30.03.2023).
13. Закон «Про пробацію злочинців, які вперше вчинили злочин». 1887 р. Англія. URL: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/probation-legislation-britain-and-india> (дата звернення 30.03.2023).
14. Закон «Про кримінальну юстицію». Англія. 1948. URL: <http://www.probation.ie/pws/websitepublishing.nsf/Content/Brief+History+of+PWS~The+Early+History+of+Probation> (дата звернення 30.03.2023).
15. Проект Закону України «Про внесення змін до Кримінального кодексу України, Кримінального процесуального кодексу України щодо розвитку системи пробації, збільшення альтернатив позбавленню волі та створення умов для зниження рецидивної злочинності» № 5360 від 12.04.2021 URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71629 (дата звернення 25.02.2022).
16. Текст проекту нового Кримінального кодексу України URL: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> (дата звернення – 30.03.2023).
7. Code of Laws in XVI volumes. 1832 р. Retrieved from: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/> (in Ukrainian).
8. Statute of Criminal Procedure. 1864. Retrieved from: <https://moodle.oa.edu.ua/mod/resource/view.php?id=555> (in Ukrainian).
9. History of probation. The cob of the probation service. Probation Overview. Retrieved from: <https://probation.smcgov.org/history-probation> (in Ukrainian).
10. Acts and decrees passed by the General Court of Massachusetts. 1878. Retrieved from: <https://archive.org/stream/actsresolve%20spass1878mass#page/146/mode/2up> (in Ukrainian).
11. Acts and decrees passed by the General Court of Massachusetts. 1898. Retrieved from: <https://archive.org/stream/actsresolvespass1898mass#page/474/mode/2up> (in Ukrainian).
12. The Law on Probation. USA. 1925 Retrieved from: <https://www.fppoa.org/> (in Ukrainian).
13. The Probation of First Time Offenders Act. 1887 England. Retrieved from: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/probation-legislation-britain-and-india> (in Ukrainian).
14. The Law on Criminal Justice. England. 1948. Retrieved from: <http://www.probation.ie/pws/websitepublishing.nsf/Content/Brief+History+of+PWS> (in Ukrainian).
15. Draft Law of Ukraine «On Amendments to the Criminal Code of Ukraine, the Criminal Procedure Code of Ukraine on the Development of the Probation System, Increasing Alternatives to Imprisonment and Creating Conditions for Reducing Recidivism» No. 5360 as of 12.04.2021 Retrieved from: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=71629 (in Ukrainian).
16. The text of the draft of the new Criminal Code of Ukraine. Retrieved from: <https://newcriminalcode.org.ua/criminal-code> (in Ukrainian).

PROBATION: ORIGIN AND FORMATION

O. Sanzhara

The elements of probation that were in Roman criminal law in 450 BC are analyzed. from the moment of the conclusion of the legal act «Laws of the XII Tables», «Justice of the Rus», in which the norms of Rus customary law, the Lithuanian statutes of the period of the XV-XVI centuries, as well as the norms of criminal law set forth in the book of the first volume XV of the «Code of Laws» were codified Russian Empire.

The first cases of probation in the USA and Great Britain are being studied, in particular, the first manifestations of probation applied by D. Augustus in the USA, as well as the Law «On Probation for Minors» was adopted in 1901 within the US state, the Federal Law «On Probation» was adopted in the USA in 1925 the Probation of Offenders Act was introduced into the law of England and Wales in 1907. Further steps in the development of probation and its transformation into a full-fledged punishment (its replacement) are consistently analyzed, which can be used in certain cases as an alternative to imprisonment.

An opinion is given on the need to divide the history of the development of probation into stages that led to the emergence of the institution and the term probation in the countries of the Anglo-Saxon system of law, as well as the subsequent stages in the formation of the modern model of probation in the world.

In the article, the author proposes its own periodization of the stages of development of this institution, in which the first three stages refer to the period of development of the elements of criminal influence characteristic of the application of probation, and the next three characterize the process of the emergence of the concept and the consistent development of the institution of probation. Such stages are proposed to be considered in the following sequence:

1. Starting from prehistoric times and ending with the period of antiquity.
2. The period of the Middle Ages, beginning with the publication of «Justice of the Rus» and ending with the period of application of the Lithuanian charters, which lasted until the first half of the 17th century.
3. The times when Ukraine belonged to Russia as an autonomy (the second half of the 17th – the 18th century).
4. Emergence and implementation in the USA and Great Britain at the end of the 17th century. early 19th century concept of probation.
5. The middle of the XIX-XX, characterized by the development of the institution of probation, the formation of an opinion on the possibility of its application instead of the main type of punishment.
6. Modern period of independence and development of criminal law, in particular the institution of probation.

Key words: probation, punishment, means of criminal legal influence, criminal legal measures, resocialization, probation, fine.